

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 600 din 30 august 2007

HOTĂRÂREA din 23 februarie 2006
în Cauza Stere și alții împotriva României
(Cererea nr. 25.632/02)

Strasbourg

În Cauza Stere și alții împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupancic, președinte, J. Hedigan, L. Caflisch, C. Bîrsan, doamnele A. Gyulumyan, R. Jaeger, M.E. Myjer, judecători, și domnul V. Berger, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 2 februarie 2006,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 25.632/02) îndreptată împotriva României, prin care 3 cetățeni ai acestui stat, domnii Mihail Stere, Romeo Stoica și Emil Marin Enache (*reclamanții*) au sesizat Curtea la data de 21 iunie 2002, în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții, cărora li s-a acordat beneficiul asistenței judiciare, au fost reprezentați de către doamna Adnana Călugăr, avocat în Alba Iulia. Guvernul României (*Guvernul*) a fost reprezentant de agentul sau, doamna R. Rizoiu, ulterior de doamna B. Ramașcanu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 14 decembrie 2004, Curtea (Secția a III-a) a hotărât să comunice cererea Guvernului. Invocând art. 29 alin. 3, aceasta a decis să analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Împrejurările cauzei

4. Reclamanții s-au născut în anii 1960, 1956 și, respectiv, 1948 și locuiesc în Alba Iulia.

5. În cadrul restructurării armatei, începută în 1995, au fost adoptate mai multe măsuri legislative pentru a încuraja cadrele militare să ceară trecerea în rezervă și, prin urmare, să se pensioneze anticipat.

6. În afara pensiei, art. 7 din Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 (Ordonanța nr. 7/1998) acorda celor interesați o „plata compensatorie” neimpozabilă, calculată pe baza soldei lunare brute. Art. 31 alin. 1 din Legea nr. 138/1999 (Legea nr. 138/1999) le acorda, de asemenea, dreptul la un „ajutor” neimpozabil și calculat și el în funcție de solda lunară brută. Modul de calcul al acestor ajutoare a fost modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 136/2000 (Ordonanța nr. 136/2000), care stabilește ca baza de calcul valoarea soldei lunare nete.

7. La cererea lor, reclamanții au fost trecuți în rezervă și li s-a acordat pensionarea anticipată (la 31 martie 2000 pentru primul și al treilea și la 31 mai 2000 pentru cel de-al doilea) și dreptul la pensie și la alocațiile menționate mai sus. Or, în momentul plății acestor sume, Ministerul Apărării a dedus din acestea valoarea impozitului pe venit, calculat conform dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 73/1999 referitoare la impozitul pe venit (Ordonanța nr. 73/1999), privându-l astfel pe primul reclamant de suma de 85.804.572 lei (ROL), pe cel de-al doilea de suma de 77.945.656 lei (ROL), iar pe cel de-al treilea de 59.605.499 lei (ROL).

8. Printr-o acțiune îndreptată împotriva Ministerului Apărării, reclamanții au cerut restituirea acestor sume, pe care ei le considerau ca fiind reținute pe nedrept, din moment ce Ordonanța nr. 7/1998 și Legea nr. 138/1999 scuteau aceste alocații de impozit. Ministerul Apărării a contestat aceasta cerere, argumentând că impozitarea respectivă era conformă cu Ordonanța nr. 73/1999.

9. Prin Sentința din 11 ianuarie 2001, Judecătoria Alba Iulia a admis acțiunea reclamanților și a condamnat Ministerul Apărării la restituirea sumelor reținute cu titlu de impozit. Instanța a apreciat ca la data pensionării lor, cu mult înainte de intrarea în vigoare a Ordonanței nr. 136/2000, reclamanții dobândiseră dreptul de a primi alocații neimpozabile, calculate pe baza soldei lor lunare brute. În plus, instanța a observat ca art. 5 din Ordonanța nr. 73/1999 precizează că ajutoarele sunt și ele neimpozabile.

10. Ministerul Apărării a introdus recurs, susținând că scutirea de impozit referitoare la plata compensatorie prevăzută la art. 7 din Ordonanța nr. 7/1998 fusese abrogată în mod expres prin art. 86 din Ordonanța nr. 73/1999, care a anulat, în mod implicit, și scutirea privind alocația de sprijin prevăzută la art. 31 alin. 1 din Legea nr. 138/1999.

11. Prin Decizia definitivă din 27 martie 2001, Tribunalul Alba a confirmat temeinicia sentinței, expunându-și motivele după cum urmează:

„Chiar dacă, fără temei, s-ar reține ca ar fi fost abrogate prevederile art. 7 din Ordonanța Guvernului nr. 7/1998, rămân, ca temei de drept, prevederile art. 31 alin. 1 din Legea nr. 138/1999, care, de asemenea, prevăd neimpozitarea și plata în raport de solda lunară brută; cu privire la acesta, în mod nejustificat, recurentul apreciază ca ar fi fost implicit abrogat întrucât nu există nicio rațiune pentru aceasta apreciere, Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 fiind ulterioară Legii nr. 138/1999, astfel ca legiuitorul ar fi urmărit abrogarea și a art. 31 alin. 1 din această lege, nimic nu l-ar fi împiedicat să o facă expres, așa cum a prevăzut expres celelalte acte normative enumerate la art. 86 din Ordonanța Guvernului nr. 138/1999; (...) de asemenea, o ordonanță a guvernului nu poate abroga o lege, fiind act normativ de grad inferior.

Pe de altă parte, în mod greșit recurentul a susținut că Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit este lege specială în raport cu Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 și Legea nr. 138/1999; această ordonanță este reglementarea-cadru în materie de impozitare - și deci specială în raport cu dreptul comun al muncii, dar, în raport cu Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 și Legea nr. 138/1999, care reglementează drepturile unei categorii speciale de salariați în privința impozitării, Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 constituie drept comun în materie de impozitare, de la care se derogă prin reglementările speciale pentru cadrele militare, reglementări constituite de Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 și Legea nr. 138/1998.

În altă ordine de idei, art. 6 din Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 prevede că ajutoarele și plățile compensatorii de natură celor care fac obiectul prezentului litigiu sunt scutite de impozit pe venit, deci nici ulterior intenția legiuitorului n-a fost impozitarea.

Faptul că în Legea nr. 136/2000 se face referire la solda netă nu are relevanță în cazul petenților, care au fost astfel disponibilizați înainte de intrarea în vigoare a acestui act normativ, care nu poate avea efecte ex tunc. (...) Eventuala discriminare [între, pe de o parte, militarii care au trecut în rezervă după intrarea în vigoare a Ordonanței nr. 136/2000 și ale căror alocații au fost calculate prin raportare la solda lunară netă și, pe de altă parte, cei care au trecut în rezervă anterior acestei date și cărora li s-au acordat alocații calculate prin raportare la solda lunară brută] la care face referire recurentul nu este o chestiune la latitudinea unității care disponibilizează sau a instanței, ci la latitudinea legiuitorului, care trebuie să o aibă în vedere în procesul de legiferare și să-i găsească soluționarea adecvată printr-o reglementare precisă și expresă. Astfel, nici unitatea recurentă, nici instanța judecătorească nu se poate substitui legiuitorului, uniformizând reglementări legale diferite, intrate în vigoare la date diferite și asupra aceluiasi gen de situații dar născute, modificate sau stinse sub imperiul unor legi diferite.”

12. Instanța a apreciat, de asemenea, că cele două alocații în discuție nu puteau fi considerate drept „salariu” sau „venit asimilat salariului”, în sensul art. 22 și 23 din Ordonanța nr. 73/1999, cu atât mai mult cu cât ele nu figurau printre veniturile impozabile menționate la art. 4 din această ordonanță.

În fine, instanța a confirmat practica instanțelor în litigii similare, practica ce era favorabilă cererilor fostelor cadre militare.

13. Având în vedere ca Sentința din 11 ianuarie 2001 a intrat în puterea lucrului judecat și a fost investită cu formulă executorie, reclamanții au încasat la o dată neprecizată sumele ce făcuseră obiectul litigiului.

14. La data de 11 septembrie 2001, procurorul general al României a formulat în fața Curții Supreme de Justiție un recurs în anulare împotriva Sentinței Judecătorei Alba Iulia din 11 ianuarie 2001 și a Deciziei Tribunalului Alba din 27 martie 2001.

15. Acesta a apreciat că, în interpretarea legislației interne, cele două instanțe au comis erori grave de drept, ajungând la o soluționare greșită a litigiului. El a argumentat ca art. 86 din Ordonanța nr. 73/1999 abrogase prevederile art. 7 din Ordonanța nr. 7/1998 și pe cele ale art. 31 din Legea nr. 138/1999 și a adăugat că, în baza art. 4 și 23 ale Ordonanței nr. 73/1999, alocațiile și celelalte drepturi de care au beneficiat cadrele militare erau asimilate salariilor și erau, din acel moment, supuse impunerii prevăzute de această ordonanță.

16. Reclamanții au cerut respingerea recursului în anulare, contestând argumentarea procurorului general referitoare la abrogarea articolelor mai sus menționate și la asimilarea alocațiilor cu salariile. Aceștia au argumentat ca în orice caz și presupunând ca alocațiile puteau fi asimilate salariilor, ele nu ar fi trebuit să fie supuse impozitului, art. 6 lit. f) din Ordonanța nr. 73/1999 scutind de impozit alocațiile calculate pe baza soldei lunare nete. Or, conform art. 24 alin. 2 din această ordonanță, venitul net nu era venitul brut după deducerea impozitului, ci venitul brut minus cotizațiile sociale. De aceea, ei au estimat ca Ministerul Apărării le supusese pe nedrept alocațiile impozitului.

17. Prin Decizia din 30 ianuarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat hotărârile criticate și a dispus rambursarea sumelor pe care Ministerul Apărării le-a plătit reclamanților în baza acestor hotărâri. Pasajul pertinent din decizie este redactat astfel:

„Deși este real ca potrivit art. 31 din Legea nr. 138/1999 privind salarizarea și alte drepturi ale personalului militar, la trecerea în rezervă sau direct în retragere, cu drept de pensie, cadrele militare beneficiază de un ajutor neimpozabil stabilit în raport cu solda lunară brută, acest text trebuie raportat la dispozițiile art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit și, respectiv, la Hotărârea Guvernului nr. 1.066/1999, care, deși confirmă neimpozitarea veniturilor provenite din ajutoare, precizează totodată ce venituri fac parte din atare categorie, excluzându-le pe cele de natură salarială.

Or, față de împrejurarea ca însăși Legea nr. 138/1999 se referă la școlarizarea personalului militar și la drepturile derivate ale acestuia din calitatea de salariat apare cu evidență că veniturile acordate militarilor la trecerea în rezervă sau direct în retragere cu titlu de ajutoare, în condițiile art. 31 din lege, decurg din statutul lor de salariați și prin urmare sunt supuse impozitării în condițiile Ordonanței Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit.

Că este așa o confirmă și Normele metodologice pentru aplicarea Ordonanței Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.

1.066/1999 care, referindu-se la art. 5 din ordonanța, individualizează categoriile de venituri care nu sunt impozabile și nu se impozitează, între care și ajutoarele.

Din enumerarea făcută de text rezultă că ajutoarele neimpozabile vizează exclusiv forme de sprijin cu destinație specială, cum ar fi ajutoarele soțiilor care satisfac serviciul militar obligatoriu; ajutorul social acordat potrivit legii; ajutorul de urgență acordat de Guvern și de primari în situații de necesitate; ajutorul de înmormântare și altele.

Textul menționat nu face nicio referire la ajutoarele pentru trecerea în rezervă acordate cadrelor militare în raport cu solda lunară brută.

Prin urmare, aceste ajutoare fiind de natură salarială și având ca bază de calcul solda lunară brută urmează a fi impozitate ca orice venit brut.

De altfel, în art. 86 din Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 se statuează expres că se abrogă orice dispoziții contrare menționatei ordonanțe, ceea ce confirmă odată în plus intenția legiuitorului de a impozita aceste categorii de ajutoare.

În ceea ce privește plățile compensatorii acordate reclamanților potrivit art. 7 din Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 calculate tot în raport de solda brută și neimpozitate, art. 86 din Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit statuează expres abrogarea acestui text cu privire la neimpozitarea respectivelor venituri și prin urmare reclamanții datorează impozite și pentru aceste sume.

Pe de altă parte, este de evidențiat și faptul că în art. 6 lit. f) din Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit, care enumeră veniturile scutite de impozitul pe venit, figurează doar plățile compensatorii și ajutoarele calculate în baza soldei lunare nete. Or, în speță, plățile compensatorii și ajutoarele acordate reclamanților s-au acordat în raport de solda lunară brută și prin urmare și din aceasta perspectivă atari venituri erau impozabile.”

18. Deoarece autoritățile nu au introdus nicio cerere de executare silită a deciziei Curții Supreme de Justiție, reclamanții nu au restituit până în prezent sumele litigioase.

II. Dreptul intern pertinent

A. Codul de procedură civilă

19. Art. 330 din Codul de procedură civilă prevedea:

„Procurorul general, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, poate ataca cu recurs în anulare, la Curtea Supremă de Justiție, hotărârile judecătorești irevocabile pentru următoarele motive:

- 1.** când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești,
- 2.** când prin hotărârea atacată s-a produs o încălcare esențială a legii, ce a determinat o soluționare greșită a cauzei pe fond, ori aceasta hotărâre este în mod vădit netemeinică.”

Acest articol a fost abrogat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58/2003.

B.Ordonanța Guvernului nr. 7/1998 privind unele măsuri de protecție socială a personalului militar și civil, care se vor aplica în perioada restructurării marilor unități, unităților și formațiunilor din compunerea Ministerului Apărării Naționale

20. Prevederile pertinente sunt următoarele:

Articolul 6

„În perioada de restructurare a armatei, ofițerii, maiștrii militari și subofițerii [cu o vechime în serviciu de minimum 20 de ani] pot cere trecerea în rezervă, cu drept de pensie, înainte de împlinirea vârstei prevăzute de lege.”

Articolul 7

„Cadrele militare trecute în rezervă cu drept de pensie (...) beneficiază, pentru activitatea depusă în armată, de ajutorul stabilit prin reglementările legale în vigoare cu privire la salarizarea personalului armatei. În plus, pentru fiecare an rezultat ca diferență între vârsta de 55 de ani și vârsta pe care o au la data trecerii în rezervă se acordă o plată compensatorie neimpozabilă, egală cu doua solde lunare brute din ultima lună de activitate.”

Articolul 8

„Cadrele militare cu o vechime în serviciu mai mică de 20 de ani pot trece în rezervă, la cerere, sau pot fi trecute în rezervă de către Ministerul Apărării Naționale (...), beneficiind de o plată compensatorie neimpozabilă, corespunzătoare vechimii în serviciu și ultimei lor solde lunare brute.”

C.Legea nr. 138/1999 privind salarizarea și alte drepturi ale personalului militar și ale funcționarilor civili din armată

21. Art. 31 din Legea nr. 138/1999 prevede următoarele:

„La trecerea în rezervă sau direct în retragere, cu drept de pensie, cadrele militare (...) beneficiază de un ajutor neimpozabil stabilit în raport cu solda lunară brută avută în luna schimbării poziției de activitate și de vechimea lor.

Cadrele militare în activitate trecute în rezervă, cu drept de pensie de serviciu, înainte de împlinirea vârstei prevăzute de reglementările în vigoare, mai beneficiază, pentru fiecare an rămas până la limita de vârstă, de un ajutor egal cu doua solde lunare brute neimpozabile.

Prevederile alin. (2) nu se aplică cadrelor care beneficiază de plățile compensatorii prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 7/1998.”

D.Ordonanța Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit (intrată în vigoare la data de 1 ianuarie 2000)

22. Prevederile pertinente sunt următoarele:

Articolul 4

„Categoriile de venituri care se supun impozitului pe venit sunt: venituri din activități independente; venituri din salarii; venituri din cedarea folosinței bunurilor; venituri din dividende și dobânzi; alte venituri.”

Articolul 5

„Nu sunt venituri impozabile și nu se impozitează, potrivit prezentei ordonanțe, următoarele:

a)ajutoarele, indemnizațiile și alte forme de sprijin cu destinație specială, acordate din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, bugetele locale și din alte fonduri publice, precum și cele de aceeași natură primite de la terțe persoane.”

Articolul 6 F)

„Sunt venituri scutite de impozit pe venit: (...) sumele reprezentând plățile compensatorii, calculate pe baza soldelor lunare nete, acordate cadrelor militare trecute în rezervă ca urmare a nevoilor de reducere și de restructurare, precum și ajutoarele stabilite în raport cu solda lunară netă, acordate acestora la trecerea în rezervă sau direct în retragere cu drept de pensie sau pentru cele care nu îndeplinesc condițiile de pensie.”

Articolul 22

„Sunt considerate venituri din salarii, denumite în continuare salarii, toate veniturile în bani și/sau în natură, obținute de o persoană fizică ce desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor sau de forma sub care ele se acordă.”

Articolul 23 b)

„Sunt asimilate salariilor în vederea impunerii: (...) drepturile de solda lunară, indemnizații, prime, premii, sporuri și alte drepturi ale cadrelor militare, acordate potrivit legii. ”

Articolul 24 alin. 2

„Venitul net din salarii se determină prin deducerea din venitul brut, determinat potrivit prevederilor alin. (1), a următoarelor cheltuieli, după caz:

a)contribuțiile reținute, potrivit legii, pentru pensia suplimentară, pentru protecția socială a șomerilor și pentru asigurările sociale de sănătate;

b)o cotă de 15% din deducerea personală de bază, acordată cu titlu de cheltuieli profesionale (...).”

Articolul 86

„Pe data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe se abrogă (...) prevederile articolelor 7 și 8 alin. 1 din Ordonanța nr. 7/1998 (...) cu privire la neimpozitarea sumelor primite sub forma de plăți compensatorii, precum și orice alte dispoziții contrare.”

E. Hotărârea Guvernului nr. 1.066/1999 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 2 din 5 ianuarie 2000) privind aplicarea Ordonanței nr. 73/1999

23. Hotărârea respectivă prevede următoarele:

„Nu sunt venituri impozabile și nu se impozitează, potrivit prezentei ordonanțe [în sensul articolului 5 a) din Ordonanța nr. 73/1999]: (...) ajutoarele care se acordă soțiilor celor care satisfac serviciul militar obligatoriu, ajutorul social, ajutorul de urgență acordat de Guvern și de primari în situații de necesitate, ajutorul de șomaj, ajutorul de integrare profesională, ajutorul de înmormântare, ajutoarele umanitare, medicale și sociale.”

F. Ordonanța de urgență a Guvernului privind modul de calcul al plăților compensatorii și al ajutoarelor acordate cadrelor militare

24. Prevederile pertinente sunt următoarele:

Articolul 1

„Valoarea plății compensatorii prevăzute de articolele 7, 8 și 11 din Ordonanța nr. 7/1998 (...) și cea a ajutorului prevăzut de articolele 31 și 32 alin. 1 din Legea nr. 138/1999 sunt calculate pe baza soldei lunare nete.”

Articolul 2

„Valoarea soldei lunare nete corespunde valorii soldei lunare brute din ultima lună de activitate, mai puțin valoarea impozitului lunar legal.

Valoarea impozitului lunar este cea prevăzută de Ordonanța nr. 73/1999 privind impozitul pe venit.”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a articolului 6 § 1 din Convenție

25. Reclamanții se plâng de lipsa de independentă și de imparțialitate a Curții Supreme de Justiție și pretind că recursul în anulare formulat de procurorul general a fost admis din cauza presiunii exercitate de către Ministerul Finanțelor și de către Ministerul Apărării. Ei invocă art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială.”

26. Guvernul pledează pentru inaplicabilitatea art. 6 în cazul procedurii litigioase datorită faptului că aceasta are un caracter fiscal (*Ferrazzini împotriva Italiei* [MC], nr. 44.759/98, §§ 21-30, CEDO 2001-VII).

27. Reclamanții nu au depus observații asupra acestei chestiuni.

28. Curtea reamintește faptul că, într-adevăr, contenciosul fiscal iese din sfera drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, în ciuda efectelor patrimoniale pe care le are în mod necesar în ceea ce privește situația contribuabililor (*Ferrazzini*, citată mai sus, §§ 29-31).

29. În cauză, Curtea constată că, deși litigiul a fost adus în fața instanțelor civile, acesta se referea la supunerea la impozitul pe venit a ajutoarelor acordate reclamanților. Așadar, era vorba de datorii fiscale contestate de către reclamanți.

30. Astfel, având în vedere circumstanțele cauzei, Curtea apreciază că obiectul litigiului ținea în principal de dreptul public, mai exact de contenciosul fiscal (vezi, *mutatis mutandis*, *Cabinet Diot și S.A. Gras Savoye împotriva Franței* (dec.), nr. 49.217/99 și 49.218/99, 3 septembrie 2002).

31. În plus, Curtea nu distinge în procedura în cauza nicio „nuață penală” (vezi, *a contrario*, *Bendenoun împotriva Franței*, Hotărârea din 24 februarie 1994, seria A nr. 284, p. 20, § 47).

32. Prin urmare, art. 6 § 1 din Convenție nu este aplicabil în cauză.

33. Rezultă că aceasta parte a cererii este incompatibilă *ratione materiae* cu prevederile Convenției, în sensul art. 35 alin. 3, și trebuie respinsă în aplicarea art. 35 alin. 4.

II. Asupra pretenției încălcări a articolului 1 din Protocolul nr. 1

34. Reclamanții se plâng de o atingere a dreptului lor la respectarea bunurilor, din cauza obligației de a restitui sumele încasate în baza unei decizii care se bucura de autoritate de lucru judecat. Ei invocă art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

35. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Ea relevă, de asemenea, că acest capăt de cerere nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Așadar, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

36. Guvernul recunoaște că, în baza Hotărârii definitive a Tribunalului Alba din 27 martie 2001, reclamanții beneficiau de o creanță împotriva statului și că anularea acesteia de Curtea Supremă de Justiție constituie o ingerință în dreptul lor la respectarea bunurilor.

37. El apreciază că aceasta ingerința corespunde reglementării utilizării bunurilor pentru a asigura plata impozitelor, ca ea ține, așadar, de cel de-al doilea alineat al art. 1 din Protocolul nr. 1 și că este compatibilă cu acest articol, având în vedere că este legală și proporțională cu scopul legitim urmărit.

38. În ceea ce privește respectarea principiului legalității, Guvernul consideră că ingerința se bazează pe dispozițiile Ordonanței nr. 73/1999, astfel cum au fost ele interpretate de către Curtea Supremă de Justiție în exercitarea dreptului sau de apreciere și aplicare a dreptului intern.

39. În ceea ce privește „justul echilibru” ce trebuie păstrat între cerințele interesului general și apărarea drepturilor fundamentale ale reclamanților, Guvernul pretinde că obligația de a plăti retroactiv un impozit în baza unei hotărâri judecătorești echivalează cu aplicarea retroactivă a unei legi fiscale, care nu este interzisă ca atare prin art. 1 din Protocolul nr. 1 (vezi, *mutatis mutandis*, *Di Belmonte (nr. 2) împotriva Italiei* (dec.), nr. 72.665/01, 3 iunie 2004, și *M.A. și alții împotriva Finlandei* (dec.), nr. 27.793/95, 10 iunie 2003).

40. Guvernul consideră, de asemenea, că obligația de a plăti un impozit ce corespunde unui procent de circa 40% din suma ajutoarelor nu constituie, în circumstanțele cauzei, o sarcină excesivă pentru reclamanți. În această privință, el a arătat că aceste ajutoare nu reprezentau niciun mod de remunerație a muncii depuse de către reclamanți și niciun drept ce decurgea din regimul de asigurare socială, ci un ajutor gratuit din partea statului, care viza încurajarea cadrelor militare să se pensioneze anticipat și facilitarea reîntoarcerii lor la viața civilă.

41. În opinia reclamanților, Curtea Supremă de Justiție a interpretat în mod eronat prevederile Ordonanței nr. 73/1999 și, drept urmare, impozitarea ajutoarelor lor nu avea nicio bază legală. Ei susțin în continuare că au fost privați de drepturile lor de creanță, dobândite în mod legal și definitiv.

42. Curtea observă, în primul rând, că nu se contestă faptul că, în baza Deciziei definitive din 27 martie 2001, reclamanții aveau împotriva statului o creanță suficient de clar stabilită pentru a fi exigibilă. De altfel, Ministerul Apărării le-a plătit sumele în discuție, de care s-au putut bucura până la Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2002, care a dispus rambursarea lor. Această decizie a constituit, așadar, o ingerință în exercitarea de către reclamanți a dreptului lor de creanță și, prin aceasta, în dreptul lor la respectarea bunurilor.

43. În ceea ce privește regula aplicabilă în lumina art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea reamintește că acest articol conține 3 norme distincte: prima, care se exprimă în prima frază a primului alineat și care are un caracter general, enunță principiul respectării proprietății; cea de-a doua, ce figurează în cea de-a doua frază a aceluiași alineat, vizează privarea de proprietate și o supune anumitor condiții; cât despre a treia, menționată în cel de-al doilea

alineat, recunoaște puterea statelor contractante de a reglementa utilizarea bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor sau a altor contribuții sau a amenzilor.

44. Curtea constată că reclamanții se plâng de privarea de drepturile lor de creanță, în sensul celei de-a doua fraze a primului alineat al art. 1. Este adevărat ca o ingerință în exercitarea drepturilor de creanță împotriva statului se poate analiza într-o asemenea privare de proprietate (*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, Hotărârea din 20 noiembrie 1995, seria A nr. 332, p. 22, § 34). Totuși, fiind vorba de un impozit de achitat, demersul cel mai natural constă în examinarea capetelor de cerere din punctul de vedere al utilizării bunurilor în interesul general „pentru a asigura plata impozitelor”, care ține de regula enunțată în cel de-al doilea alineat al art. 1 (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, Hotărârea din 23 octombrie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-VII, p. 2.353, § 79).

45. Cu toate acestea, cele 3 reguli mai sus menționate nu sunt „distincte”, în sensul că nu au nicio legătură una cu cealaltă: cea de-a doua și cea de-a treia se referă la cazuri speciale de încălcare a dreptului la respectarea bunurilor și, prin urmare, trebuie interpretate în lumina principiului general enunțat în prima regulă (vezi, printre multe altele, *Gasus Dossier - und Fördertechnik GmbH împotriva Olandei*, Hotărârea din 23 februarie 1995, seria A nr. 306 B, p. 46-47, § 55).

46. Curtea reamintește ca art. 1 din Protocolul nr. 1 prevede, înainte de toate și în primul rând, că o ingerință a autorității publice în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor trebuie să fie legală. Cel de-al doilea alineat recunoaște dreptul statelor de a reglementa utilizarea bunurilor, adoptând „legi”. În exercitarea puterii sale de control, Curtea are competența, chiar dacă limitată, de a verifica respectarea dreptului intern (vezi, de exemplu, *Håkansson și Sturesson împotriva Suediei*, Hotărârea din 21 februarie 1990, seria A nr. 171-A, p. 16, § 47).

47. În cauză, ea constată că pozițiile părților sunt divergente. Guvernul apreciază că prevederile Ordonanței nr. 73/1999, astfel cum au fost ele interpretate de către Curtea Supremă de Justiție, au constituit baza legală a ingerinței. Cât despre reclamanți, aceștia pretend că interpretarea făcută de instanța supremă a fost eronată.

48. Curtea observă ca reclamanții au prezentat argumente identice celor formulate în fața Curții Supreme de Justiție, care le-a înlăturat în Decizia sa din 30 ianuarie 2002. Referitor la acest lucru, Curtea relevă că interpretarea și aplicarea legislației interne revine în primul rând autorităților interne, în special instanțelor (vezi, *mutatis mutandis*, *Garcia Ruiz împotriva Spaniei* [MC], nr. 30.544/96, § 28, CEDO 1999-I).

49. Având în vedere decizia Curții Supreme de Justiție mai sus menționată, prin care s-a concluzionat în sensul că prevederile art. 31 din Legea nr. 138/1999 și ale art. 7 din Ordonanța nr. 7/1998, referitoare la scutirea de impozit a ajutoarelor în discuție, erau abrogate, Curtea apreciază că ingerința era prevăzută de lege - în speță Ordonanța nr. 73/1999 -, așa cum prevede art. 1 din Protocolul nr. 1.

50. De asemenea, Curtea trebuie să analizeze dacă s-a menținut un „just echilibru” între cerințele interesului general și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale omului. Preocuparea de a instaura acest echilibru se reflectă în structura întregului articol 1, inclusiv în cel de-al doilea alineat; în consecință, trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit (vezi Hotărârea *Building Societies* citată mai sus, § 80).

51. Mai mult, pentru a stabili dacă aceasta cerință este îndeplinită sau nu, este recunoscut faptul că un stat contractant, mai ales atunci când elaborează și pune în practică o politică în materie fiscală, se bucura de o marjă largă de apreciere (vezi, printre multe altele, *Gasus Dosier*, citată mai sus, § 60).

52. Drept pentru care, Curtea observă că, în prezenta cauză, reclamantii au fost obligați la restituirea creanțelor încasate în deplină legalitate în baza unei decizii definitive și care se bucura de autoritate de lucru judecat.

53. În această privință, trebuie reamintit faptul că preeminența dreptului, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerentă tuturor articolelor din Convenție (*Broniowski împotriva Poloniei* [MC], nr. 31.443/96, § 147, CEDO 2004-V). Ea presupune respectarea principiului siguranței raporturilor juridice și în special a hotărârilor judecătorești care se bucură de autoritate de lucru judecat. Niciuna dintre părți nu este abilitată să solicite supervizarea unei hotărâri definitive și executorii în unicul scop de a obține o reexaminare a cauzei și o nouă hotărâre în privința sa (vezi, de exemplu, *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, nr. 48.553/99, § 72, CEDO 2002-VII, și *Riabykh împotriva Rusiei*, nr. 52.854/99, § 52, CEDO 2003-IX). Dacă nu ar fi fost așa, readucerea în discuție a hotărârilor definitive ar fi creat un climat general de nesiguranță juridică, diminuând încrederea publicului în sistemul judiciar și, prin urmare, în statul de drept.

54. Desigur, aplicarea retroactivă a unei legi fiscale nu este interzisă ca atare prin art. 1 din Protocolul nr. 1 (vezi *Di Belmonte* (nr. 2) și *M.A. și alții*, citate mai sus). Totuși, Curtea relevă că în cauza nu este vorba de aplicarea retroactivă a unei legi fiscale, ci de anularea unei decizii definitive care se bucura de autoritate de lucru judecat și care stabilise în favoarea reclamantilor creanțe împotriva statului.

55. Având în vedere faptul că intervenția procurorului general după terminarea procedurii - la care nu participase - a condus la anularea integrală a acestor creanțe, Curtea apreciază ca o încălcare atât de radicală a drepturilor celor interesați a rupt, în defavoarea lor, justul echilibru ce trebuie păstrat între protecția proprietății și cerințele interesului general (vezi, *mutatis mutandis*, *S.A. Dangeville împotriva Franței*, nr. 36.677/97, § 61, CEDO 2002-III, și *Kliafas și alții împotriva Greciei*, nr. 66.810/01, § 30, 8 iulie 2004).

56. În ciuda marii puteri de apreciere de care beneficiază statul în materie fiscală, exercitarea acesteia, în circumstanțele cauzei, a adus prejudicii principiilor siguranței raporturilor juridice și preeminenței dreptului.

57. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1.

III. Asupra aplicării articolului 41 din Convenție

58. Conform prevederilor art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A.Prejudiciu

59. Reclamanții solicită 10.000 euro fiecare pentru prejudiciul moral pe care l-au suportat din cauza încălcării dreptului lor de a li se respecta bunurile.

60. Guvernul nu a prezentat observații asupra acestui aspect.

61. Curtea apreciază că reclamanții au suferit un prejudiciu moral incontestabil prin obligarea lor la restituirea sumelor litigioase.

62. Ținând cont de circumstanțele cauzei și statuând în echitate, conform art. 41, Curtea acordă, cu acest titlu, 1.000 euro fiecărui reclamant.

B.Cheltuieli de judecată

63. Reclamanții solicită 1.200 euro cu titlu de cheltuieli de judecată suportate în fața instanțelor interne.

64. Guvernul nu a prezentat observații asupra acestui aspect.

65. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține restituirea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În cauză, ținând seama de faptul că reclamanții nu au furnizat niciun document justificativ, Curtea respinge cererea referitoare la cheltuielile de judecată legate de procedura internă.

C.Dobânzi moratorii

66. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE,

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 și inadmisibilă pentru rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1;

3. hotărăște:

a)ca statul pârât să plătească fiecărui reclamant, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, conform articolului 44 § 2 din Convenție, 1.000 euro (o mie euro) cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, această sumă să fie majorată cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale.

4. respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 23 februarie 2006 în conformitate cu art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

**Președinte,
Bostjan M. Zupancic**

**Grefier,
Vincent Berger**